

Μάθημα 10, 4/12/2025

ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ, Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

Τυπικά δηλώνουν αισθήσεις : θερμότητα, γεύση, πόνο κτλ ή συναισθήματα: χαρά, λύπη, υπερηφάνεια

ζεστό – κρύο
πικρό – γλυκό
επώδυνο – ανώδυνο

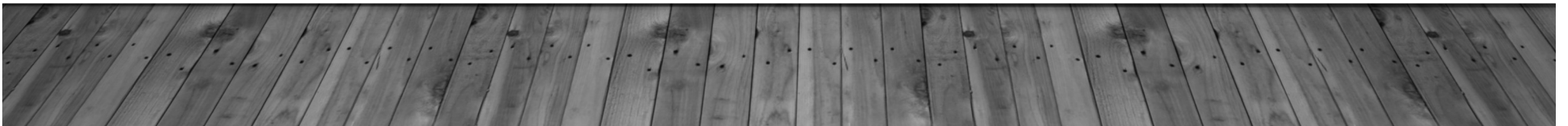
χαρούμενος –
λυπημένος
αξιοπρεπής -
αναξιοπρεπής

ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

Η ειδοποιός διαφορά με τα με πολικά αντώνυμα έγκειται στο ότι η χρήση ενός ισοδύναμου αντωνύμου στο συγκριτικό βαθμό υπονοεί ότι η βασική ιδιότητα που δηλώνει το αντώνυμο στο θετικό βαθμό ισχύει απαραίτητα

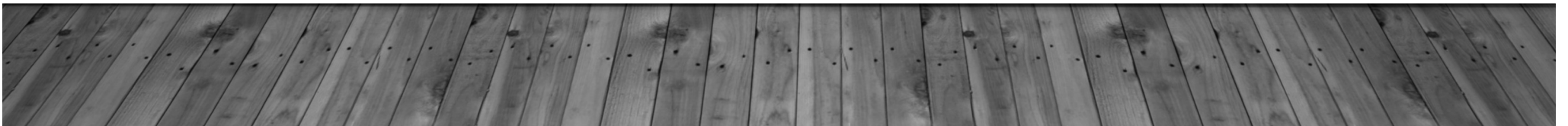

ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

(α) Τα κουκούτσια είναι πιο πικρά από τα αμύγδαλα προϋποθέτει απαραίτητα ότι
(β) τα κουκούτσια είναι πικρά.

(α) Τα πορτοκάλια είναι πιο γλυκά από τα μανταρίνια προϋποθέτει ότι (β) τα πορτοκάλια είναι γλυκά

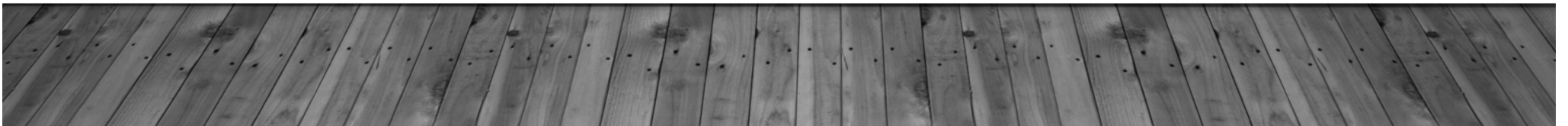

ΕΠΙΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

δήλωση εκτίμησης οντότητας

Το ένα μέλος του επικαλυπτόμενου
αντωνυμικού ζεύγους δηλώνει
θετική/επιδοκίμαστική εκτίμηση ενώ το άλλο
μέλος αρνητική/ αποδοκίμαστική εκτίμηση

ΕΠΙΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

καλό – κακό

έξυπνος – χαζός

ήμερος - άγριος

ευγενής – αγενής

όμορφος – άσχημος

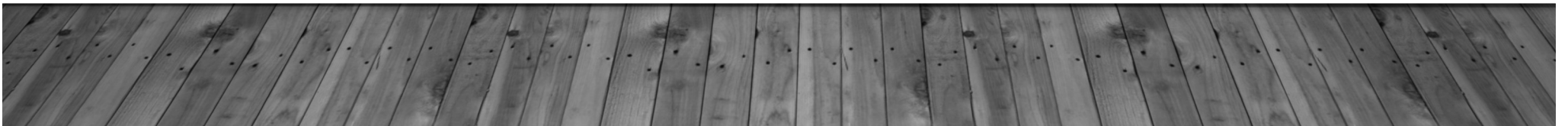
νόστιμο - άνοστο

ΕΠΙΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

- Βασικό χαρακτηριστικό των επικαλυπτόμενων αντωνύμων είναι το ότι μόνο το θετικό μέλος του ζεύγους μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διατύπωση μιας αμερόληπτης ερώτησης του τύπου Πόσο X είναι το A ; ενώ η χρήση του αρνητικού μέλους διατυπώνει μια αντίστοιχη μεροληπτική ερώτηση

ΕΠΙΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ

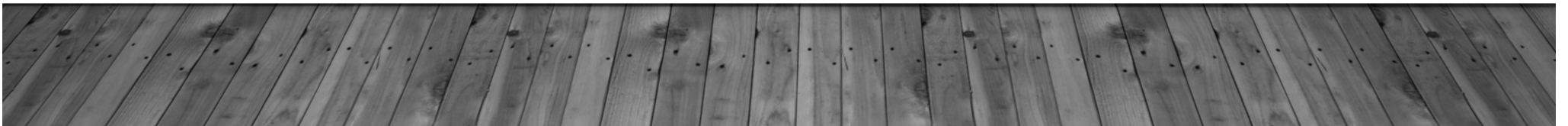

- **Πόσο νόστιμο ήταν το φαγητό;**

(= ο/η ομιλητής/τρια θεωρεί ότι το φαγητό ήταν είτε νόστιμο είτε άνοστο)

- **Πόσο χαζός είναι ο Κίμωνας;**

(= ο/η ομιλητής/τρια θεωρεί ότι ο Κίμωνας είναι χαζός)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΑ

Όσα αντίθετα εμπειριέχουν στη
σημασία τους την έννοια της
αντίθεσης ως προς την
κατεύθυνση

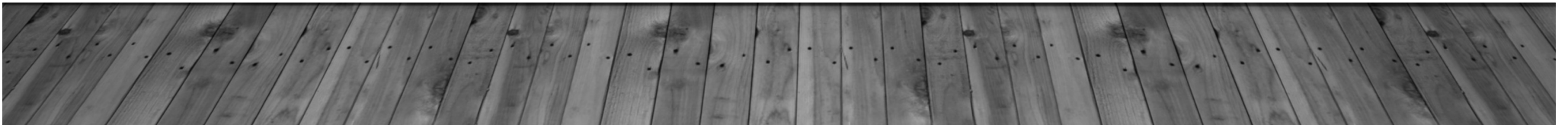

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΑ

πάνω – κάτω

αριστερά - δεξιά

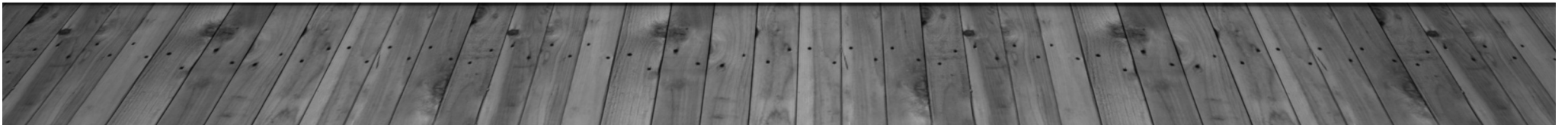

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΑ

- **Ανάστροφα**

- **Αντίστροφα**

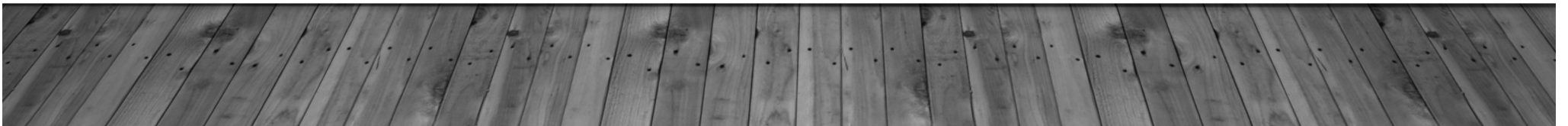

ΑΝΑΣΤΡΟΦΑ

Όσα κατευθυντικά αντίθετα δηλώνουν κυριολεκτικά ή μεταφορικά, κίνηση ή μεταβολή προς δύο αντίθετες κατευθύνσεις ανάμεσα σε δυο τερματικά σημεία

μόνο ρήματα

ΑΝΑΣΤΡΟΦΑ

πέφτω –
σηκώνομαι

βρίσκομαι πάνω – βρίσκομαι
κάτω

προχωρώ –
υποχωρώ

προς ένα σημείο Α-
από ένα σημείο Α

μπαίνω - βγαίνω

βρίσκομαι μέσα –
βρίσκομαι έξω

ΑΝΑΣΤΡΟΦΑ

- **κλειδώνω** → η κλειδαριά είναι κλειστή / **ξεκλειδώνω** → η κλειδαριά είναι ανοιχτή
- **βιδώνω** → η βίδα είναι βιδωμένη / **ξεβιδώνω** → η βίδα είναι ξεβιδωτή
- **σκεπάζω** → το αντικείμενο είναι καλυμμένο / **ξεσκεπάζω** → το αντικείμενο είναι ακάλυπτο
- **δένω** → το σκοινί είναι δεμένο / **λύνω** → το σκοινί είναι λυμένο

ΑΝΑΣΤΡΟΦΑ

Η αντίθεση ανάμεσα στα μέλη ενός ζεύγους ανάστροφων ρημάτων δεν βασίζεται σε αυτή καθαυτή τη διεργασία / ενέργεια που δηλώνει κάθε ρήμα αλλά στις δύο ανάστροφες καταστάσεις στις οποίες καταλήγουν οι δηλούμενες ενέργειες

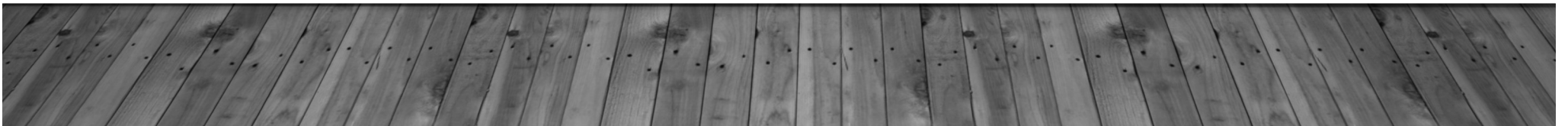

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

Αμοιβαία σχέση ανάμεσα σε δύο οντότητες η οποία προσδιορίζει την κατεύθυνση του ενός σε σχέση με το άλλο κατά μήκος ενός άξονα

αναπαράσταση δύο αντίθετων απόψεων μιας σχέσης

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

- **Διθέσια**
- **Τριθέσια**
- **Τετραθέσια**

ανάλογα με το αν το
κατηγορημα που
δηλώνουν είναι δυο,
τριών, ή τεσσάρων
θέσεων

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

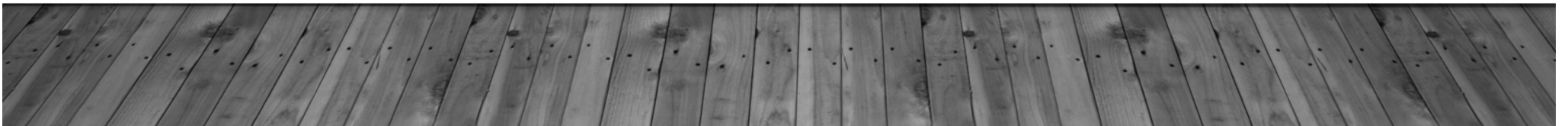
- **Διθέσια**

Το φως είναι πάνω από το τραπέζι $\leftrightarrow$ Το τραπέζι είναι κάτω από το φως

Το βάζο είναι μπροστά από το ποτήρι $\leftrightarrow$ Το ποτήρι είναι πίσω από το βάζο.

Η Άρτα είναι πριν τα Γιάννενα $\leftrightarrow$ Τα Γιάννενα είναι μετά την Άρτα.

Η Ελένη μιλάει στο Γιώργο $\leftrightarrow$ Ο Γιώργος ακούει την Ελένη

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

- Διθέσια

Ο σύζυγος – η
σύζυγος

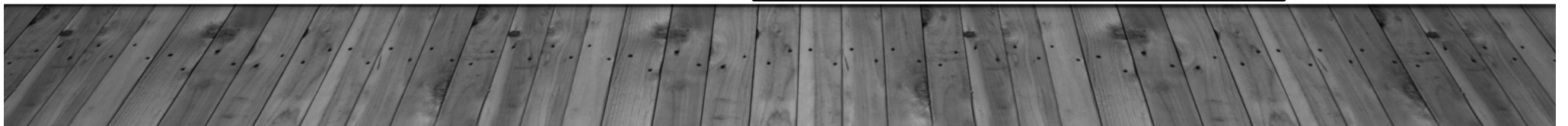
γονέας - παιδί

κύνηγος – θήραμα

προϊστάμενος -
υφιστάμενος

γιατρός – ασθενής

καθηγητής - μαθητής

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

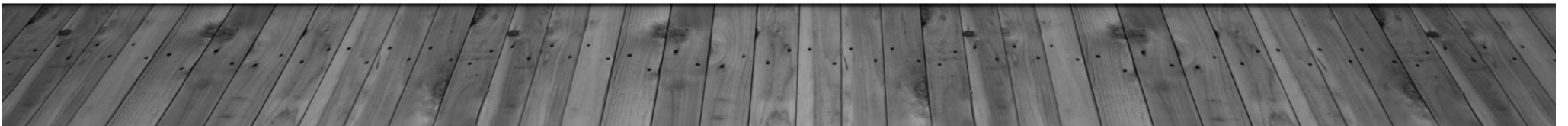

- Τριθέσια

Ο Κώστας δάνεισε χρήματα στη Μαρία $\leftrightarrow$ Η Μαρία δανείστηκε χρήματα από τον Κώστα

- Τετραθέσια

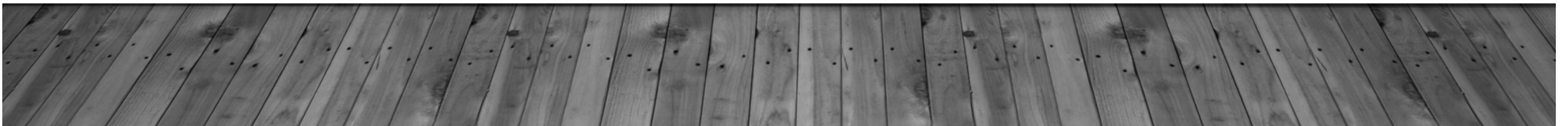
Ο Κώστας πούλησε ένα βιβλίο στο Γιώργο για 10 ευρώ. $\leftrightarrow$
Ο Γιώργος αγόρασε ένα βιβλίο από τον Κώστα για 10 ευρώ

ΑΝΤΙΘΕΣΗ

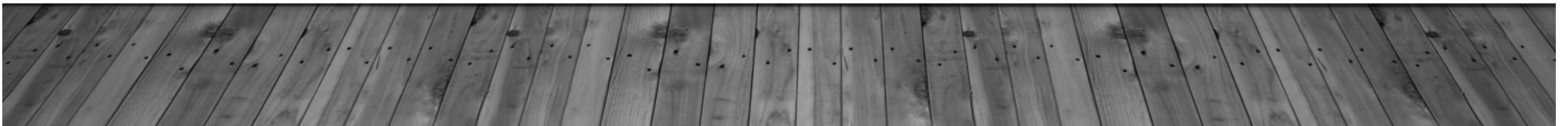
- Συμπληρωματικά αντίθετα
- Αντώνυμα (πολικά, ισοδύναμα, επικαλυπτόμενα)
- Κατευθυντικά αντίθετα (ανάστροφα, αντίστροφα)

ΑΝΤΙΘΕΣΗ

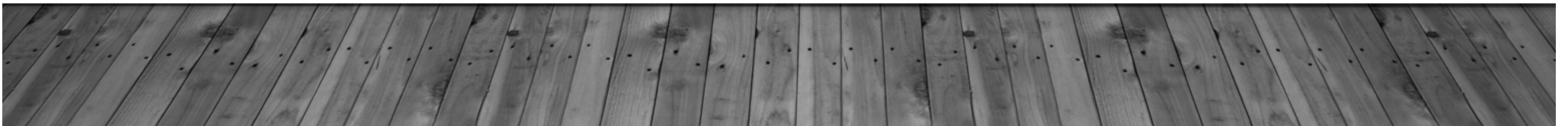
- χαρούμενος – λυπημένος
- πάνω - κάτω
- εύκολα – δύσκολα
- ανεβαίνω – κατεβαίνω
- ανιψιός - θείος

- σε ποιο είδος αντίθεσης ανήκουν τα παραπάνω ζεύγη;

ΑΝΤΙΘΕΣΗ

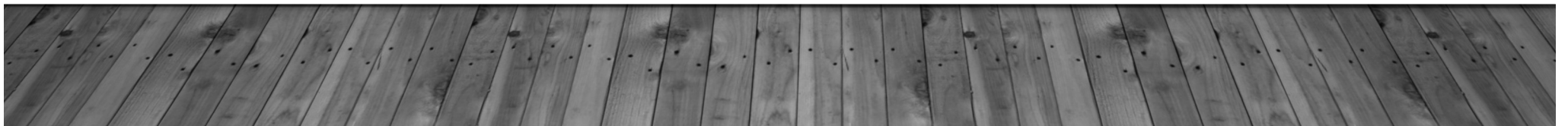
- χαρούμενος – λυπημένος → ισοδύναμα αντώνυμα
- πάνω - κάτω → αντίστροφα κατευθυντικά αντίθετα
- εύκολα – δύσκολα → επικαλυπτόμενα αντώνυμα
- ανεβαίνω – κατεβαίνω → ανάστροφα κατευθυντικά αντίθετα
- ανηψιός – θείος → αντίστροφα κατευθυντικά αντίθετα

ΕΝΝΟΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

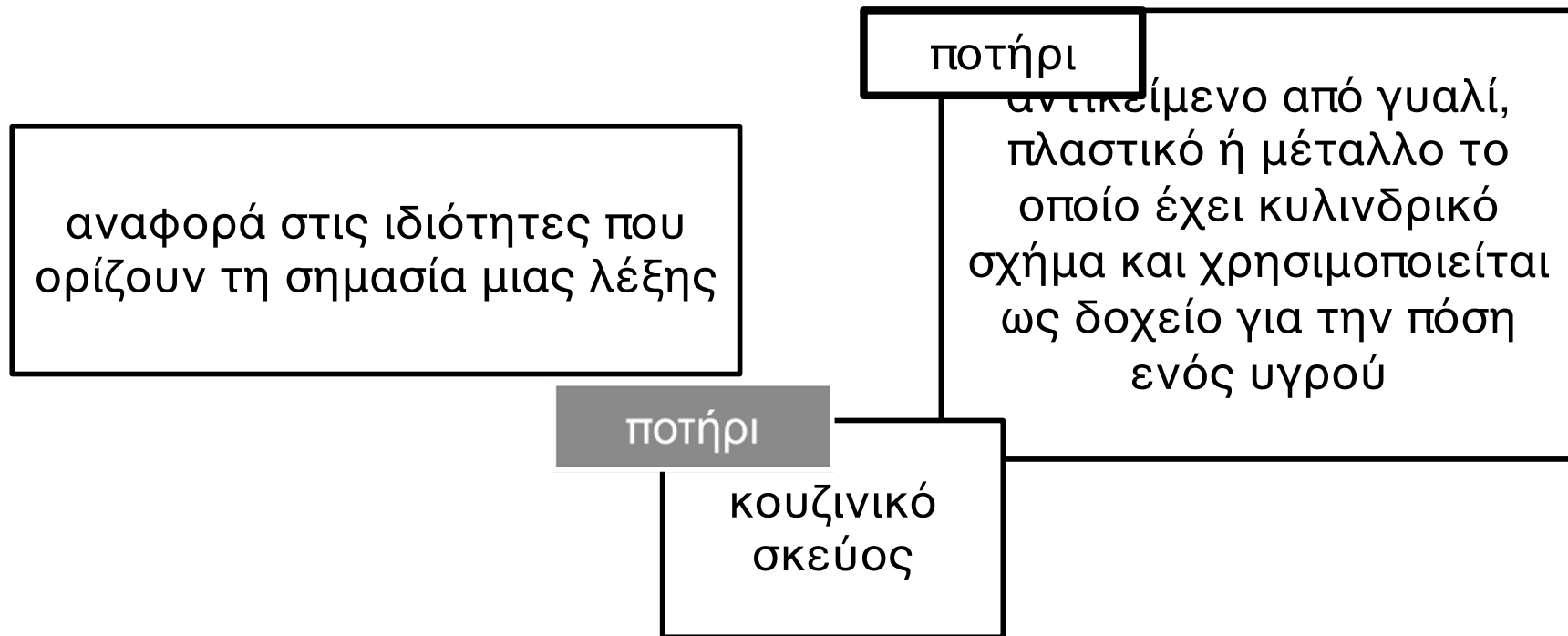

18.11.2020

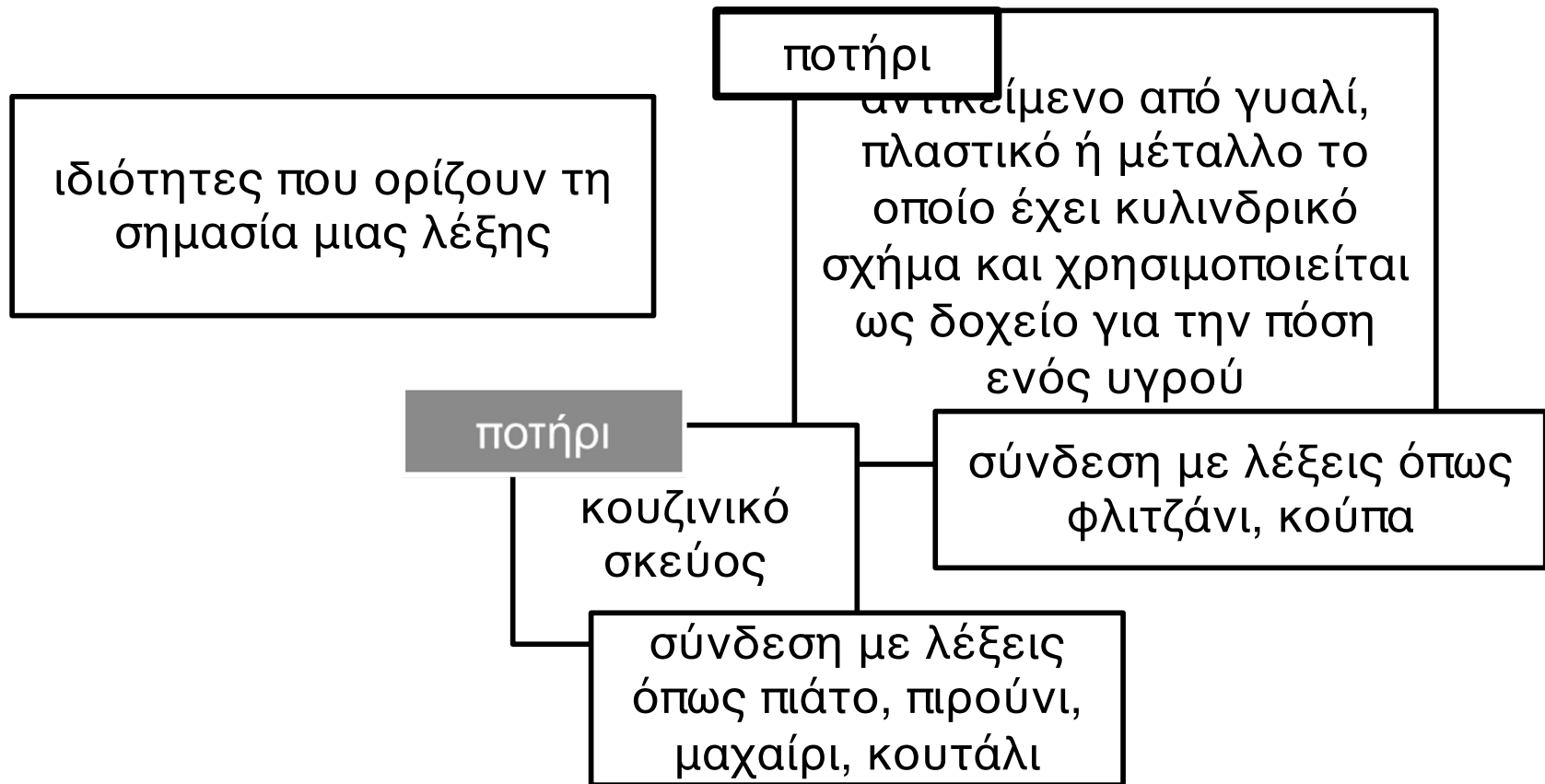
ΕΝΝΟΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ

εννοιακές σχέσεις

σχέσεις που σχετίζουν ή διαφοροποιούν σημασιολογικά τις λέξεις είτε σε παραδειγματικό είτε σε συνταγματικό επίπεδο

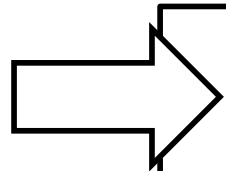
οι σχέσεις που υφίστανται μεταξύ της λέξης 'ποτήρι' και των άλλων λέξεων με τις οποίες συνδέεται

ΕΝΝΟΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

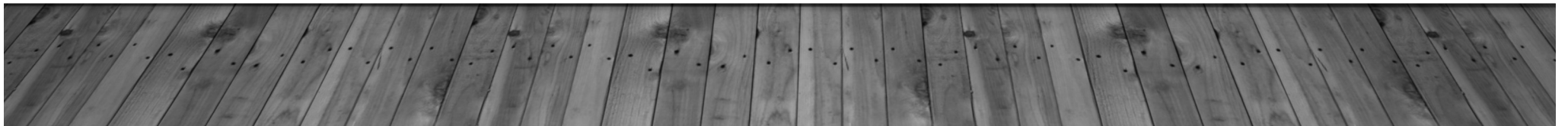
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΟ

(παραδειγματικές) εννοιακές σχέσεις:
σχέσεις υποκατάστασης μιας λέξης με
άλλες λέξεις της ίδιας κατηγορίας σε ένα
συγκεκριμένο περιεχόμενο

σχέσεις διαφόρων ειδών ανάλογα με
τον τρόπο συσχετισμού των λέξεων
μεταξύ τους και οφείλονται στη
σημασία των λέξεων (σημαινόμενο)

ΕΝΝΟΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΟ

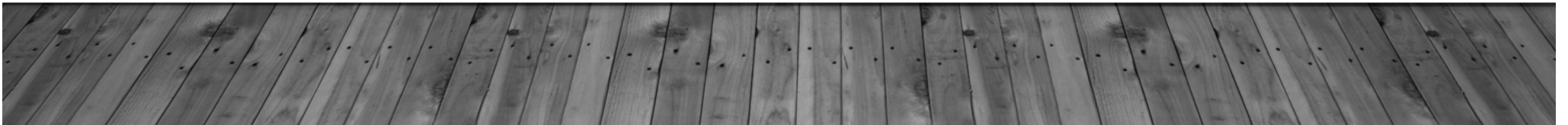

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ/ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ

- **υπωνυμία**
- **μερωνυμία**
- **συνωνυμία**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΑΝΤΙΘΕΣΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

- **αντίθεση**
- **αντωνυμία**

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

ΕΝΝΟΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

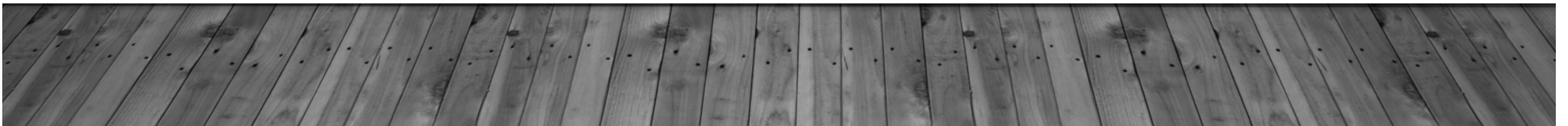
ΥΠΩΝΥΜΙΑ

όχημα -
αυτοκίνητο

έπιπλο - καρέκλα

ρούχο - παντελόνι

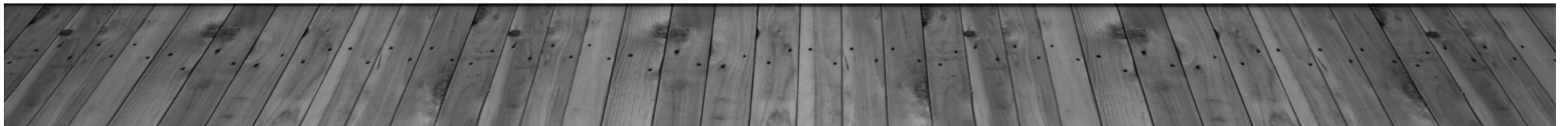

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

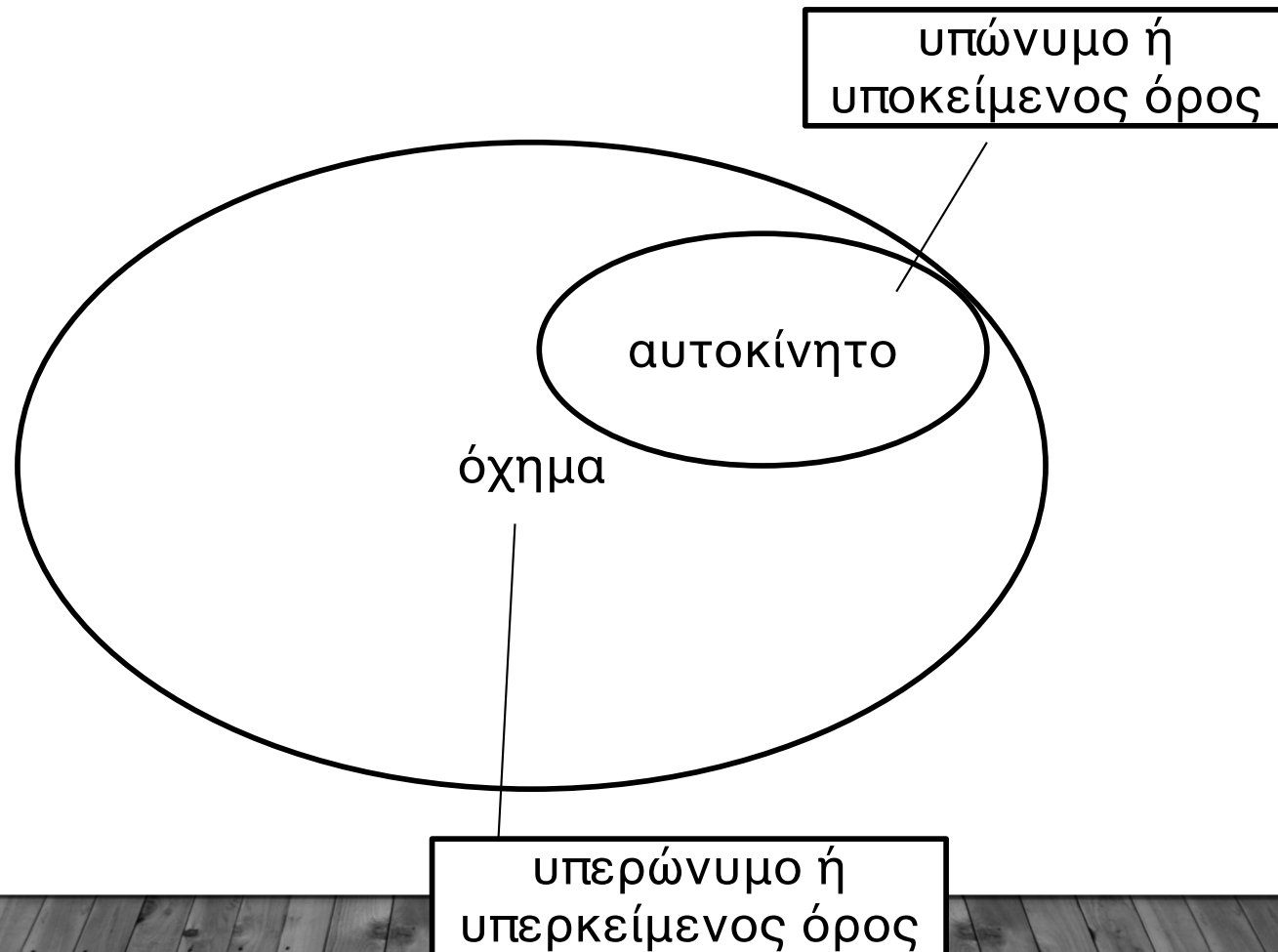
Το πρώτο μέλος των ζευγών αναφέρεται σε μια οντότητα της οποίας η σημασία εγκλείει τη σημασία του δεύτερου μέλους

Η λέξη όχημα δηλώνει μια τάξη οντοτήτων η οποία εγκλείει και την τάξη οντοτήτων την οποία δηλώνει η λέξη αυτοκίνητο

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

υπώνυμο ή
υποκείμενος όρος

Το δεύτερο μέλος των ζευγών έχει πλουσιότερη σημασία και συνεπώς εμπεριέχει τη σημασία του πρώτου μέλους

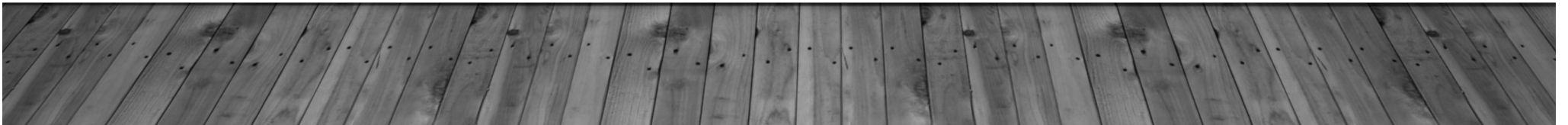
- Όχημα: γενικός χαρακτηρισμός για κάθε κατασκευή που κινείται, συνήθ. με τη βοήθεια τροχών, και χρησιμοποιείται ως μεταφορικό μέσο
- Αυτοκίνητο: όχημα που κινείται με δική του μηχανή πάνω σε τέσσερις (ή περισσότερους) τροχούς

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

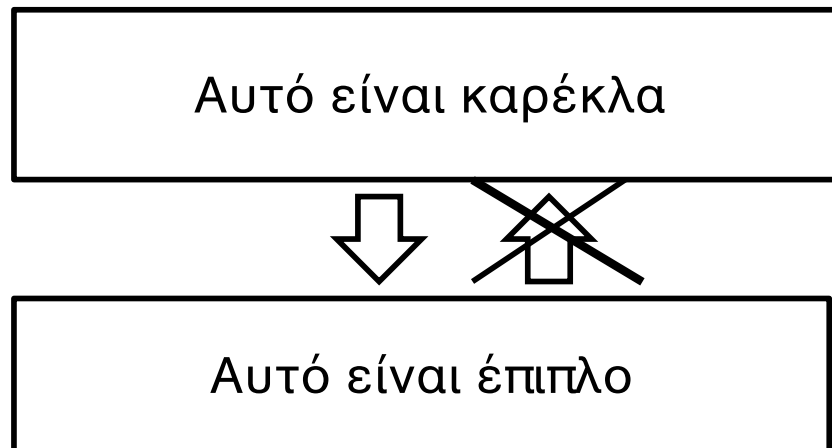
Πώς την εντοπίζουμε;

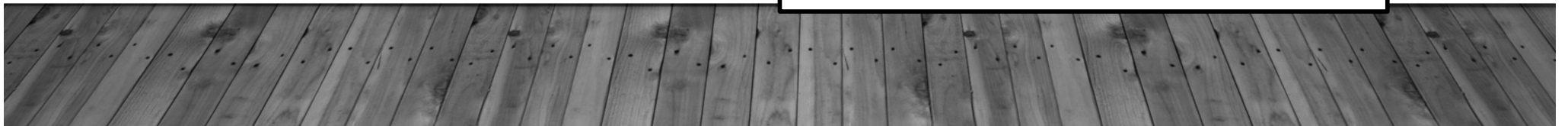
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

- Λογική σχέση της συνεπαγωγής

Η λέξη 'καρέκλα' είναι
υπώνυμο της λέξης 'έπιπλο'

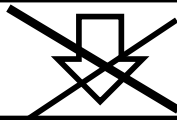

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

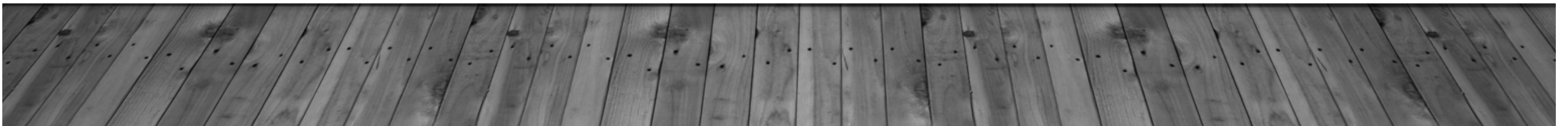

- Λογική σχέση της συνεπαγωγής

Αυτό δεν είναι καρέκλα

Αυτό δεν είναι έπιπλο

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

- Λογική έννοια της μεταβατικότητας

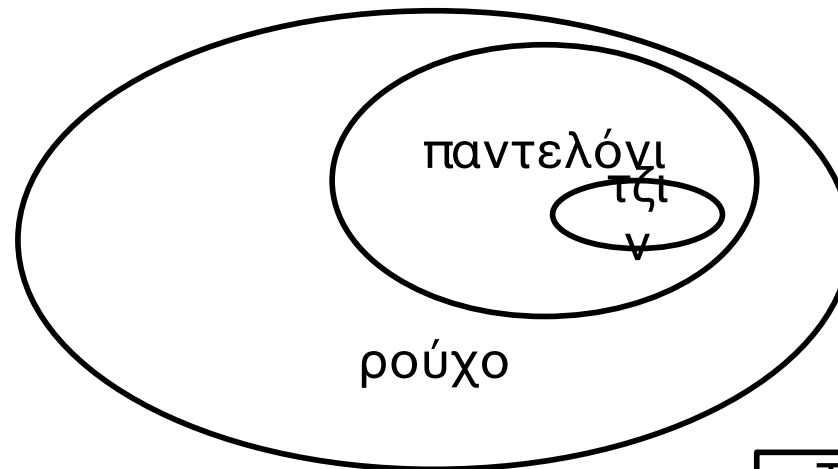
Αν το A είναι υπώνυμο του B & το B
είναι υπώνυμο του Γ
τότε το A είναι επίσης υπώνυμο του
Γ.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

- Λογική έννοια της μεταβατικότητας

Το 'τζιν' είναι υπώνυμο
του 'παντελόκι'

Το 'παντελόκι' είναι
υπώνυμο του 'ρούχο'

Το 'τζιν' είναι υπώνυμο
του 'ρούχο'

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

- ταξινόμια

εμφάνιση των υπωνυμικών ζευγών
σε σχήμα ταξινόμιας

το A είναι ένα B ή
το A είναι ένα είδος B

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

- ταξινομία

(α) Ο σκύλος είναι ένα ζώο.
(β) Ο σκύλος είναι είδος ζώου.

ταξώνυμα

σκύλος – ζώο
υπωνυμικό ζεύγος

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΥΠΩΝΥΜΙΑΣ

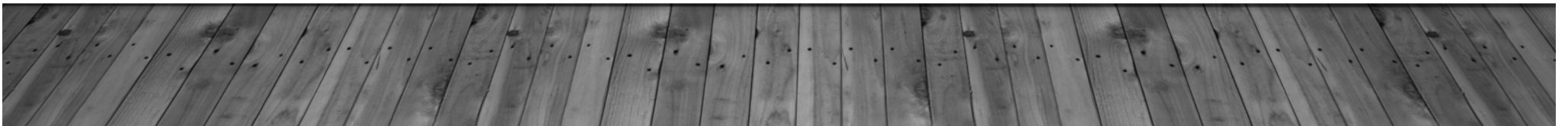

- ταξινομία

Υπάρχουν υπώνυμα που δεν είναι ταξώνυμα

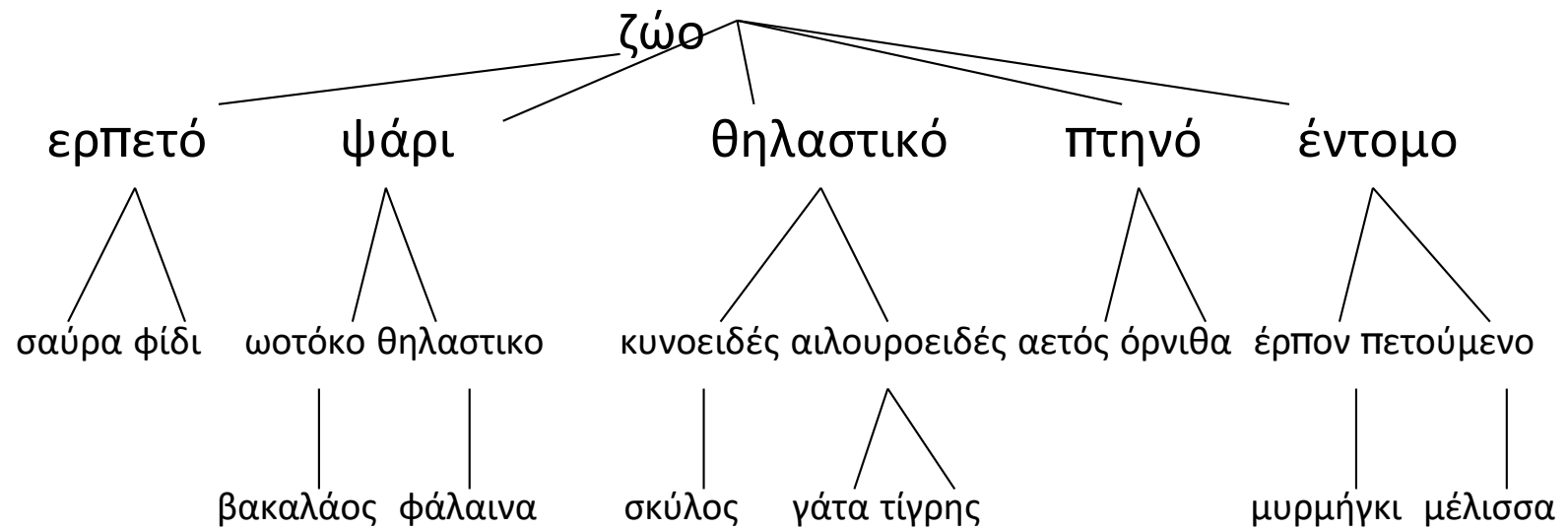
Η φοράδα είναι άλογο.
?Η φοράδα είναι είδος αλόγου.

Το κουτάβι είναι ζώο.
?Το κουτάβι είναι είδος ζώου.

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

— ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ

- μορφή δενδρικών δομών μέσω των οποίων αντανακλάται η ταξινομική ιεραρχική σχέση μεταξύ των σχετιζόμενων λέξεων

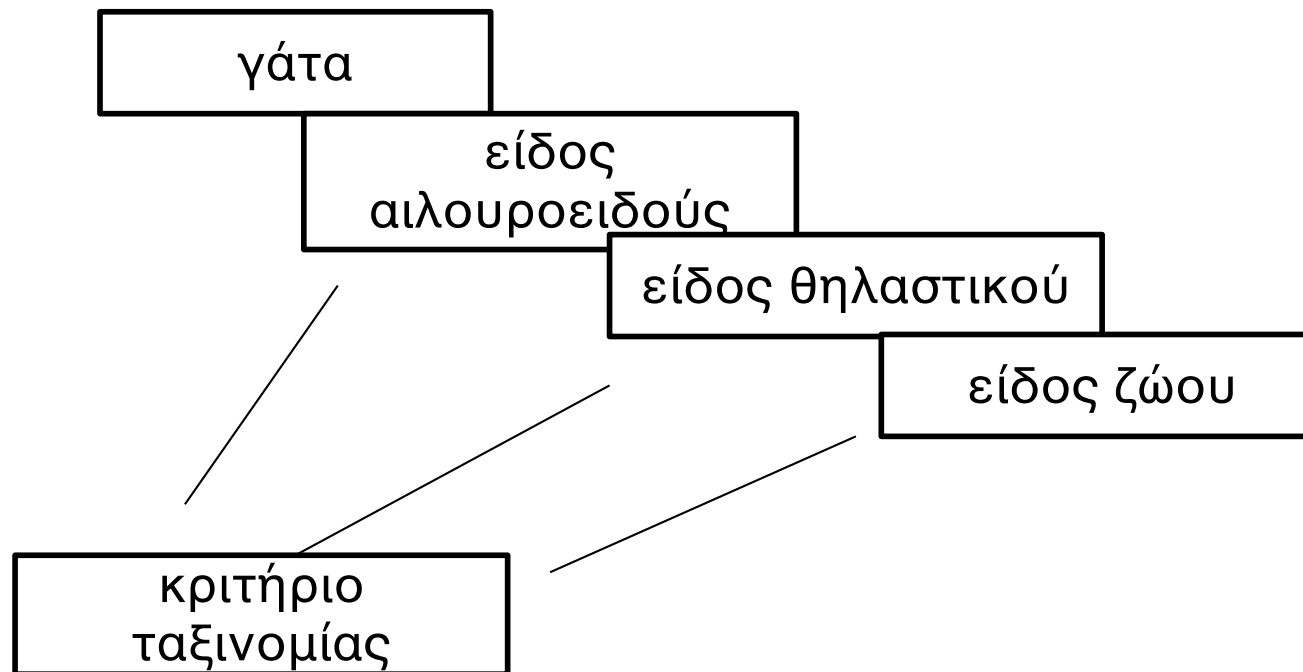
λέξη ζωο → υπερκείμενος
όρος

άμεσα υπώνυμα είναι όλοι
οι όροι που βρίσκονται
ιεραρχικά στο κατώτερο
επίπεδο
συνυπώνυμοι όροι

ερπετό, ψάρι,
θηλαστικό, πτηνό, έντομο –
υπερκείμενοι όροι για τα
δικά τους υπώνυμα

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

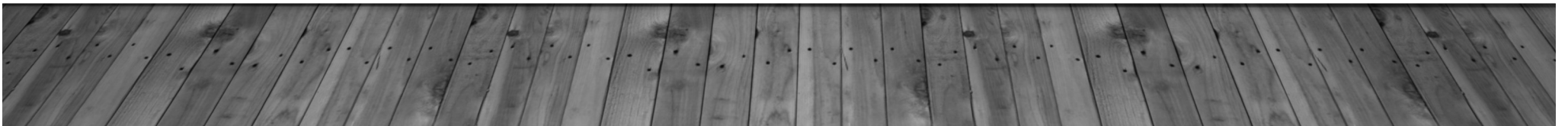

ΥΠΩΝΥΜΙΑ

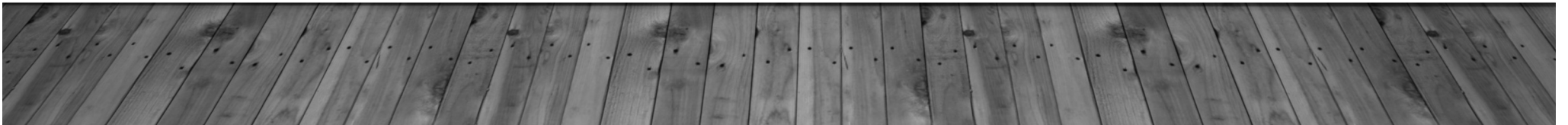
- Να γράψετε τα υπώνυμα
του υπερώνυμου όρου «όχημα».

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

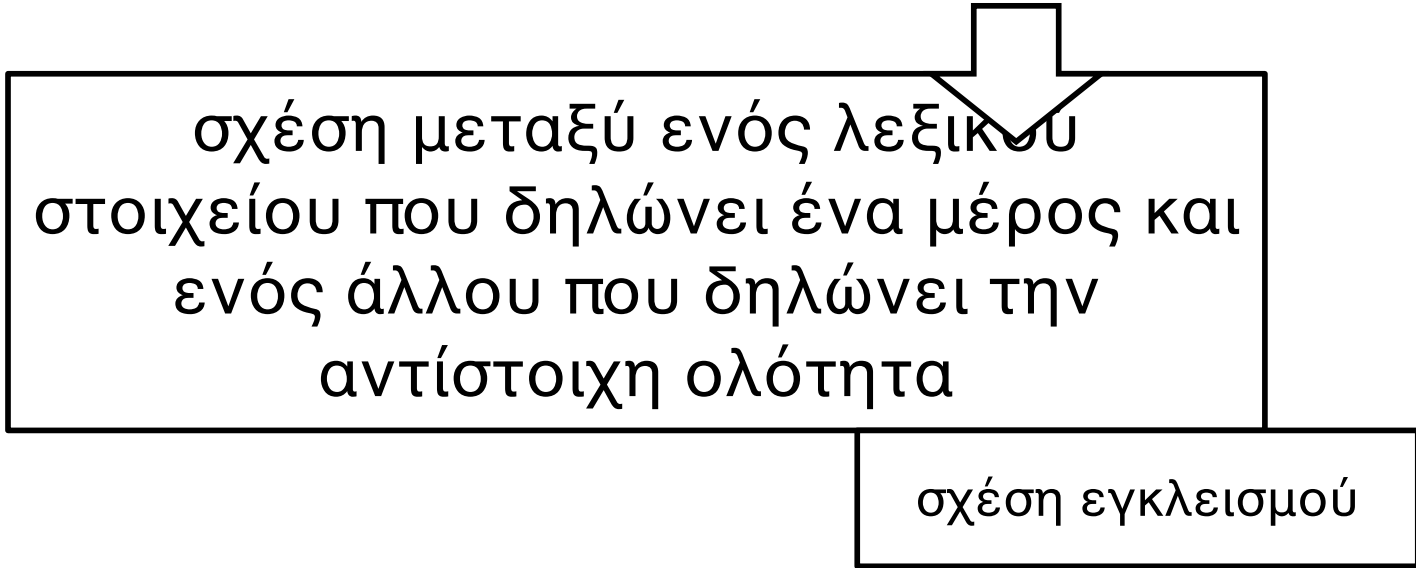

Εννοιακές σχέσεις

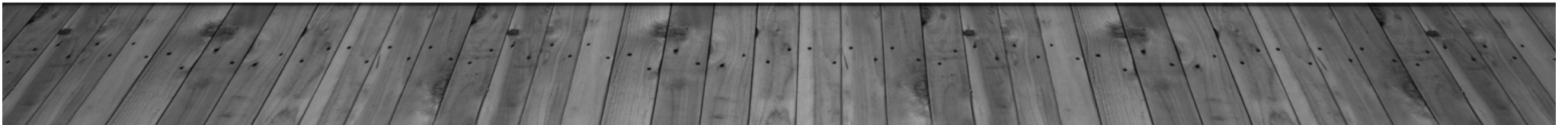
ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

σχέση μεταξύ ενός λεξικού
στοιχείου που δηλώνει ένα μέρος και
ενός άλλου που δηλώνει την
αντίστοιχη ολότητα

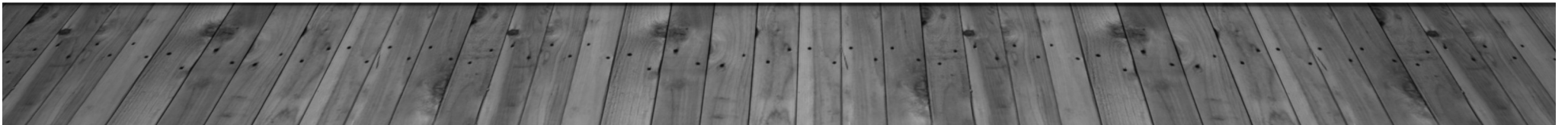
σχέση εγκλεισμού

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

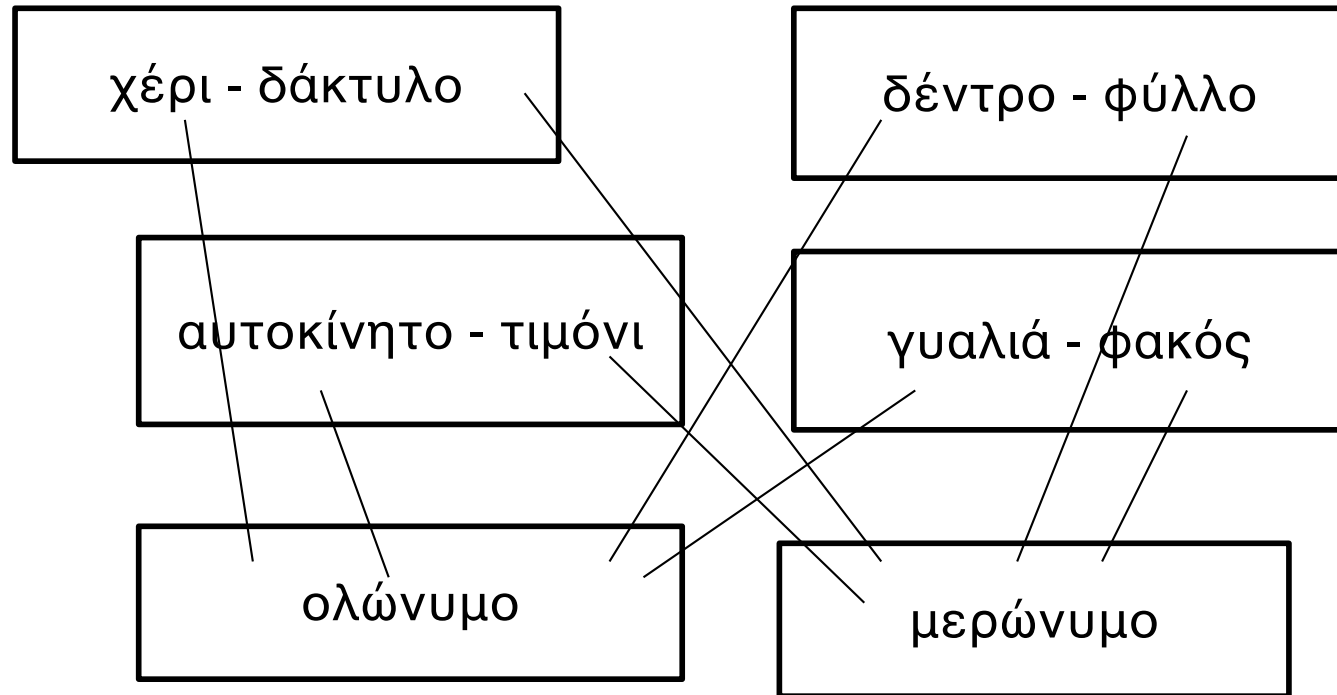

σχέση μέρους & όλου

ΜΕΡΩΝΥΜΙΚΑ ΖΕΥΓΗ

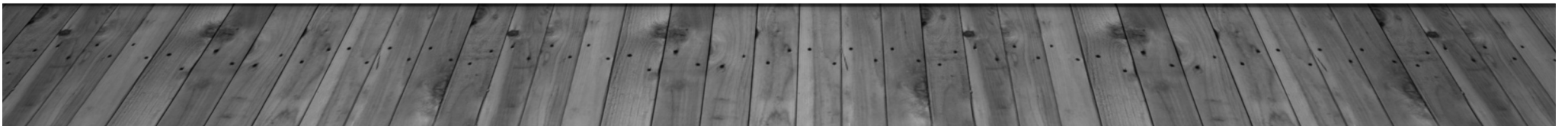

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

παραδειγματική εννοιακή σχέση
εγκλεισμού → το μερώνυμο
εγκλείεται στο ολώνυμο → η σημασία
του μερωνύμου ενσωματώνει τη
σημασία του ολωνύμου.

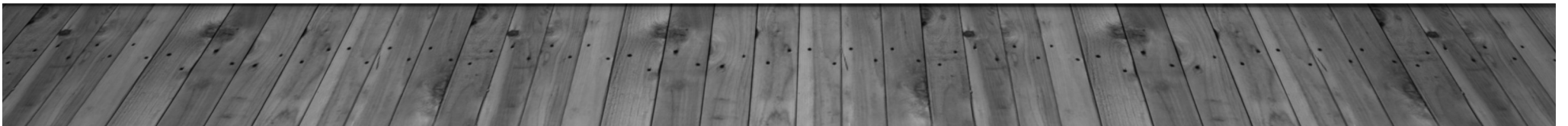

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

- Ορισμός από λογική άποψη

Εάν το X είναι ένα μερώνυμο του Y , τότε για μια οντότητα A , το A είναι στο X συνεπάγεται ότι το A είναι στο Y και το A είναι στο Y δεν συνεπάγεται ότι το A είναι στο X .

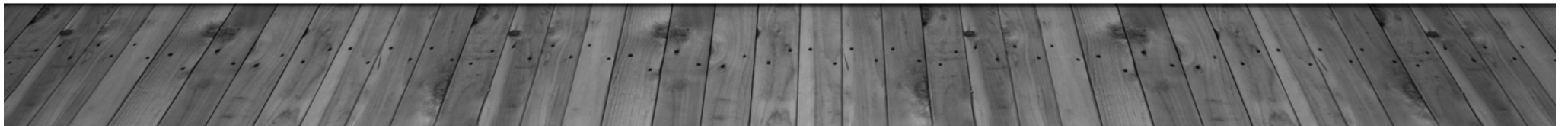

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

- Από λογική άποψη

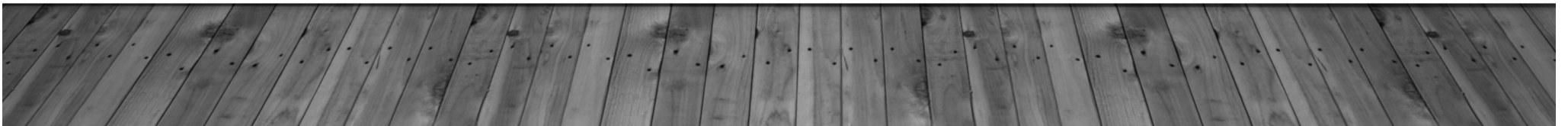
Αν η λέξη κουζίνα είναι μερώνυμο της λέξης σπίτι, τότε το ότι ο Κώστας είναι στην κουζίνα συνεπάγεται ότι ο Κώστας είναι στο σπίτι, αλλά το ότι ο Κώστας είναι στο σπίτι δεν συνεπάγεται ότι ο Κώστας είναι στην κουζίνα.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΜΕΡΩΝΥΜΙΑΣ

Στα μέρη ενός Υ
περιλαμβάνεται/περιλαμβάνονται
το/τα Χ, το/τα Ζ κ.λπ.

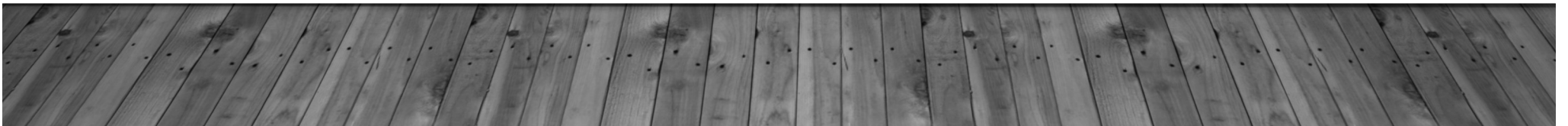
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΜΕΡΩΝΥΜΙΑΣ

Στα μέρη ενός αυτοκινήτου περιλαμβάνονται το τιμόνι, οι ρόδες, οι πόρτες, η μηχανή κ.ο.κ.

Στα μέρη ενός βιβλίου περιλαμβάνονται το εξώφυλλο, η ράχη, οι σελίδες κ.ο.κ.

Στα μέρη ενός δέντρου περιλαμβάνονται ο κορμός, η ρίζα, τα κλαδιά, τα φύλλα, οι καρποί

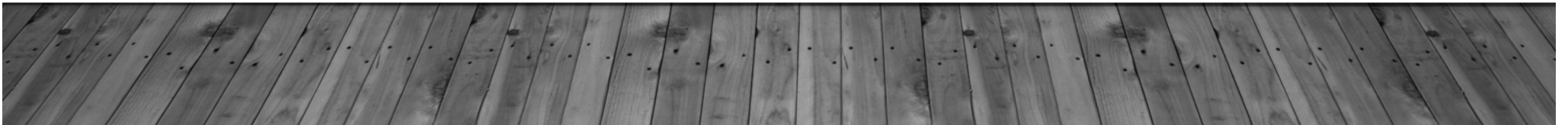

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- αναγκαιότητα
- ακεραιότητα
- διακριτότητα
- κίνητρο
- συμφωνία

συμβάλλουν στην
οριοθέτησή της

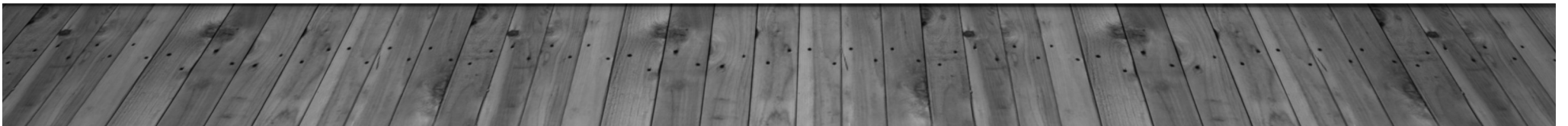

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

- Σε μια μερωνυμική σχέση ενδέχεται τα μέρη μιας ολότητας να είναι ή να μην είναι αναγκαία για την υπόσταση της ολότητας.

π.χ. Το χέρι είναι αναγκαίο να έχει δάχτυλα ενώ το πρόσωπο δεν είναι αναγκαίο να έχει γένεια.

ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

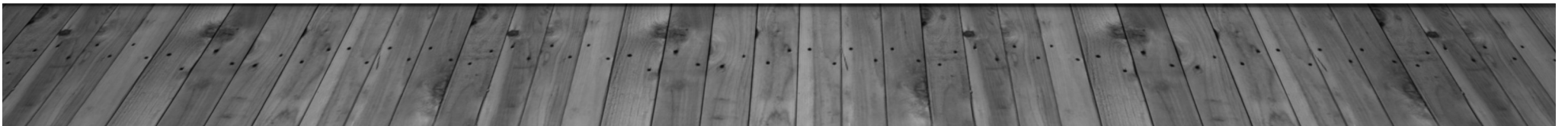
- Ορισμένα μέρη θεωρούνται περισσότερο αναπόσπαστα από μια ολότητα απ' ό,τι άλλα μέρη.
- Τα δάχτυλα είναι αναπόσπαστο μέρος του χεριού
- Το χερούλι δεν είναι αναπόσπαστο μέρος της πόρτας

ΔΙΑΚΡΙΤΟΤΗΤΑ

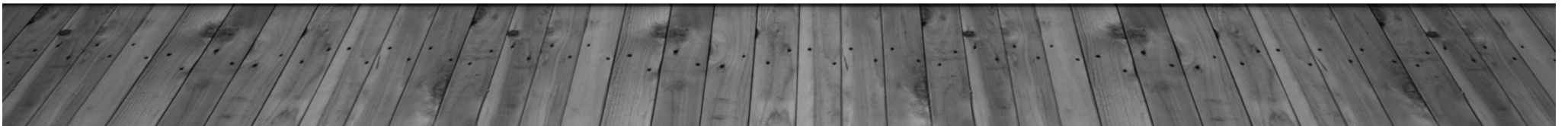
- Ορισμένα μέρη είναι πιο εύκολο να διακριθούν απ' ό,τι άλλα μέρη σε μια κατάλληλα συγκροτημένη ολότητα.
- Ο μεγάλος δείκτης του ρολογιού είναι δυνατόν να διακριθεί πιο εύκολα από τα υπόλοιπα μέρη.

ΚΙΝΗΤΡΟ

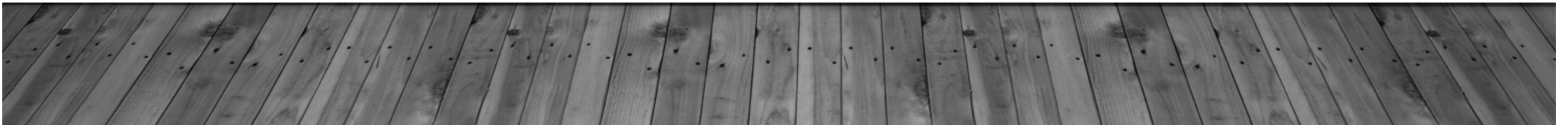
- Προσδιορισμός της λειτουργίας ενός μέρους αναφορικά με την ολότητα στην οποία ανήκει
- Η λεπίδα του μαχαιριού επιτρέπει στο μαχαίρι τη βασική του λειτουργία
- Ακουστικό - τηλέφωνο

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

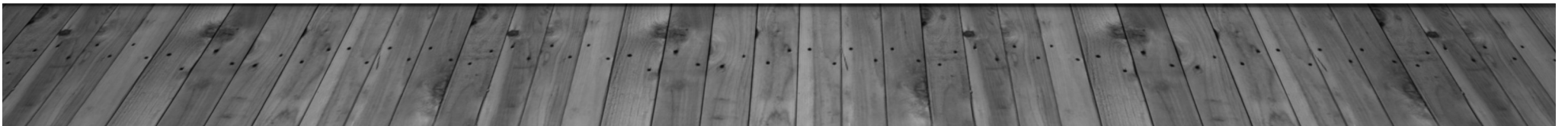
- Εύρος γενικότητας
- Φάση
- Είδος

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

- **Εύρος γενικότητας:** σε πολλές περιπτώσεις ένα μερώννυμο **δεν συμπίπτει** με το ολώννυμό του ως προς το εύρος γενικότητας,
- *ένα μερώννυμο γενικότερο από το ολώννυμό του π.χ. το χερούλι θεωρείται υπερμερώννυμο αφού είναι ταυτόχρονα μερώννυμο σε πολλά ολώννυμα (βαλίτσα, τσάντα, πόρτα, ομπρέλα)*
- *Ένα μερώννυμο συμπίπτει με το εύρος του ολωνύμου του π.χ. πόμολο - πόρτα*

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

- **Φάση:** τα μέλη ενός μερωνυμικού ζεύγους πρέπει να συμφωνούν ως προς τη φάση, δηλαδή το ένα θεωρείται μερώνυμο του άλλου **αν και τα δύο βρίσκονται στην ίδια κατάσταση**

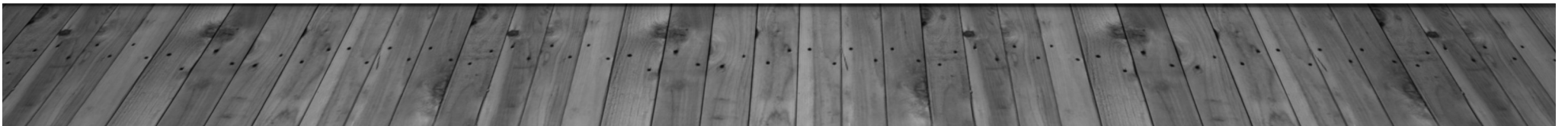
Π.χ. Το αλεύρι δεν μπορεί να θεωρηθεί μερώνυμο (αλλά συστατικό) του ψωμιού αφού δεν συμπίπτουν ως προς τη φάση (το αλεύρι είναι ωμό, το ψωμί ψημένο)

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

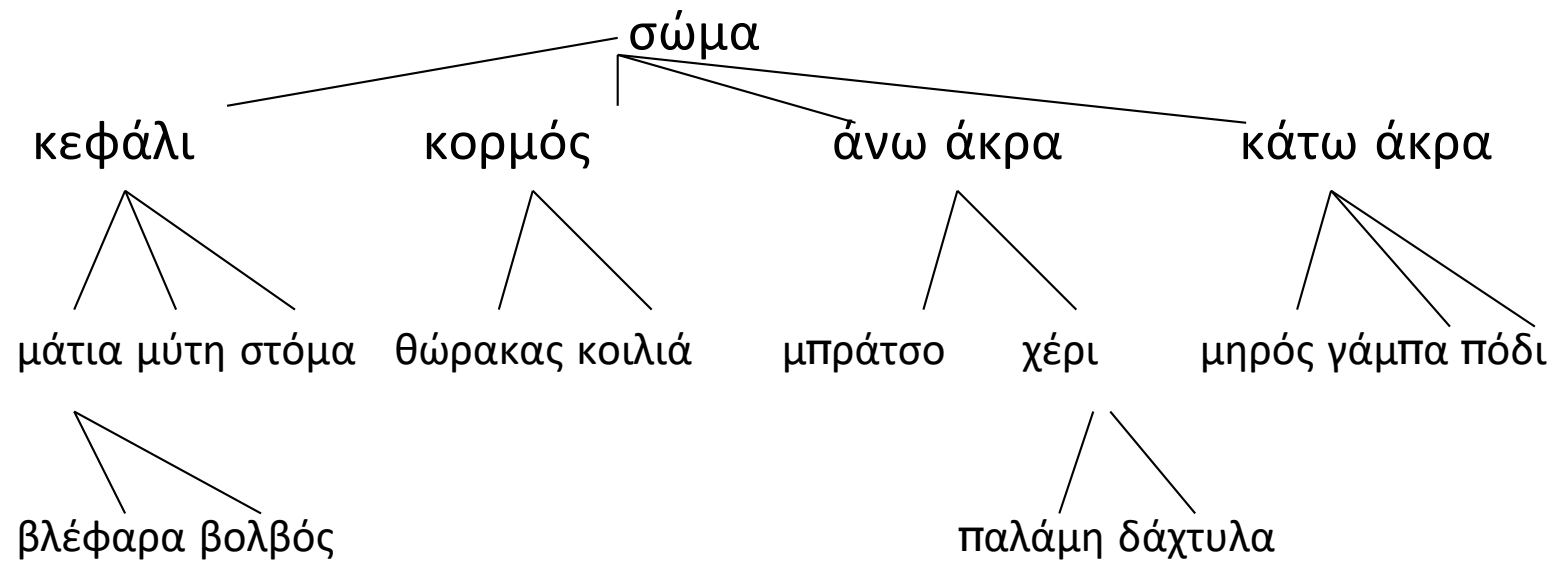
- **Είδος:** το μέρος και η ολότητα στην οποία περιλαμβάνεται πρέπει να ανήκουν **στο ίδιο οντολογικό είδος**
- Π.χ. Η φλέβα δεν ανήκει στο ίδιο οντολογικό είδος με το πόδι
vs Πατούσα

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

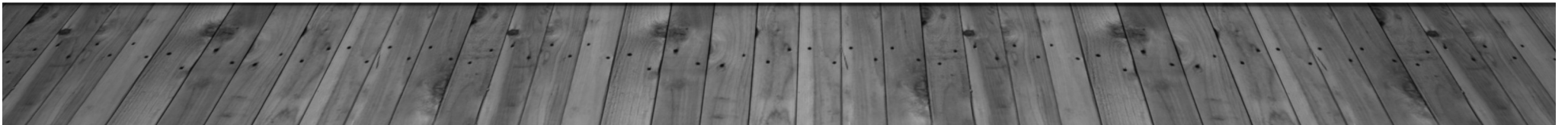

ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ

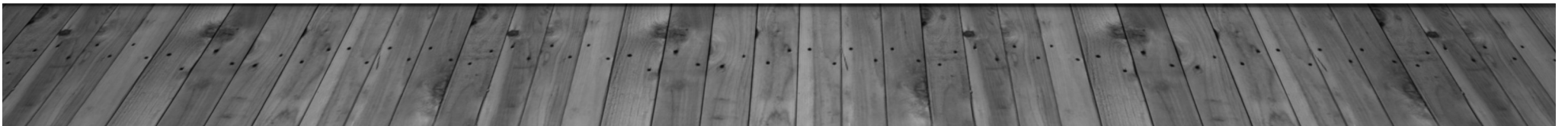
- **Να γράψετε 5 παραδείγματα μερωνυμικών ζευγών**

ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

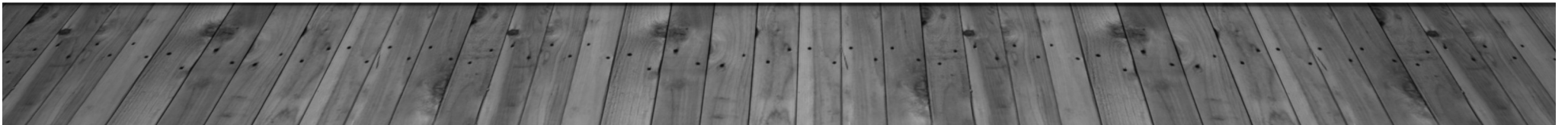
εννοιακή σχέση δυο λέξεων οι οποίες
έχουν περισσότερες σημασιακές
ομοιότητες παρά διαφορές ή αλλιώς
θεωρούνται σημασιολογικά
ισοδύναμες μεταξύ τους

ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

- **Απόλυτη συνωνυμία**
- **Λογικοπροτασιακή συνωνυμία**
- **Πλησιωνυμία**

ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

Πλήρης ταύτιση σημασίας: Τα απόλυτα συνώνυμα ορίζονται ως δύο στοιχεία τα οποία (α) έχουν σημασίες που ταυτίζονται (β) μπορούν να αλληλοϋποκαθίστανται σε όλα τα περιεχόμενα και (γ) είναι ισοδύναμα σε όλα τα επίπεδα σημασίας

ισχυρότερο κριτήριο
ανίχνευσης

ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

Έχει καρκίνο στα κόκαλα. (+)
Έχει καρκίνο στα οστά. (+)

κριτήριο
αλληλοϋποκατάστασης

Με πονάνε τα κόκαλά μου. (+)
Με πονάνε τα οστά μου. (-)

Το μπαρμπούνι έχει πολλά κόκαλα
(+)
Το μπαρμπούνι έχει πολλά οστά (-)

Πρέπει να κάνετε σπινθηρογράφημα στα
κόκαλα (-)
Πρέπει να κάνετε σπινθηρογράφημα στα οστά
(+)

ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

δεν μπορεί να ανιχνευθεί

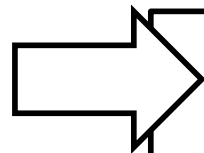
ωστόσο αποτελεί το ανώτατο όριο την
κλίμακα της συνωνυμίας

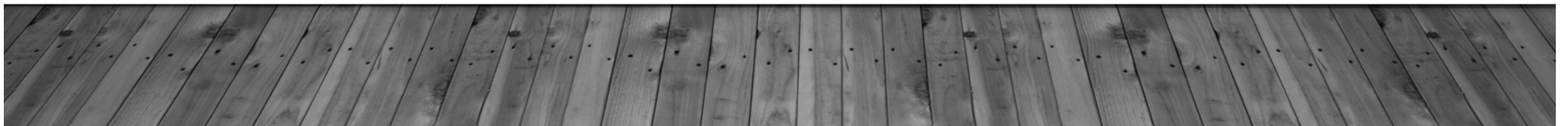
ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

Δύο στοιχεία είναι λογικοπροτασιακά συνώνυμα αν μπορούν να αλληλοϋποκατασταθούν σε οποιαδήποτε έκφραση χωρίς όμως να επηρεαστούν οι συνθήκες αλήθειας της έκφρασης αυτής.

κριτήριο ανίχνευσης → αμοιβαία
λογική συνεπαγωγή

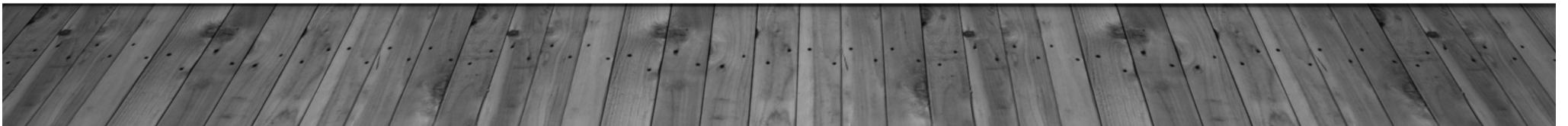
ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

Ο Κώστας άλλαξε τη λάμπα του πορτατίφ. (+)
Ο Κώστας άλλαξε το γλόμπο του πορτατίφ. (-
)

Κάηκε η λάμπα της κουζίνας. (+)
Κάηκε ο γλόμπος της κουζίνας. (-)

Στο κέντρο μπορείς να βρεις πολλά μαγαζιά με
λάμπες. (+)
Στο κέντρο μπορείς να βρεις πολλά μαγαζιά με
γλόμπους. (-)

ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

Ο Κώστας άλλαξε τη λάμπα του πορτατίφ. (+)
Ο Κώστας άλλαξε το γλόμπο του πορτατίφ. (-)

Κάηκε η λάμπα της κουζίνας. (+)
Κάηκε ο γλόμπος της κουζίνας. (-)

Στο κέντρο μπορείς να βρεις πολλά μαγαζιά με
λάμπες. (+)
Στο κέντρο μπορείς να βρεις πολλά μαγαζιά με
γλόμπους. (-)

Οι συνθήκες αλήθειας των παραπάνω προτάσεων δεν
διαταράσσονται από την εναλλαγή των συνώνυμων
στοιχείων.

ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

- Οι διαφορές μεταξύ των λογικοπροτασιακών συνωνύμων έγκεινται στο επίπεδο της μη λογικοπροτασιακής σημασίας.
- Τα λογικοπροτασιακά συνώνυμα παρουσιάζουν διαφορές
  - (α) διαφορές στην εκφραστική συνωνυμία
  - (β) διαφορές στο υφολογικό επίπεδο (τυπικό – μη τυπικό)
  - (γ) διαφορές στο επίπεδο ύφους (γενικό – ειδικό)

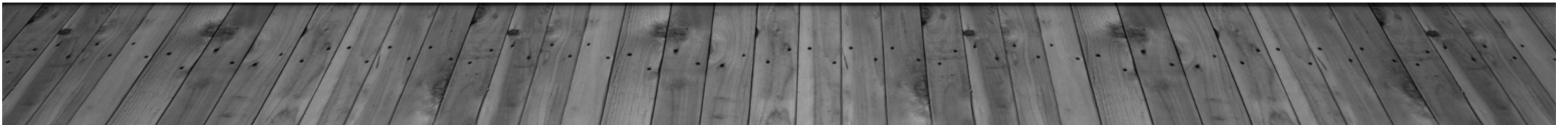

ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Έχει κίρρωση του ήπατος. (+)
Έχει κίρρωση στο συκώτι. (-)

Του αρέσει πολύ το συκώτι στα κάρβουνα.
(+)
!Του αρέσει πολύ το ήπαρ στα κάρβουνα. (-)

ΛΟΓΙΚΟΠΡΟΤΑΣΙΑΚΗ ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

- Ομάδες λογικοπροτασιακών συνωνύμων ανάλογα με τις διαθέσεις του/της ομιλητή/τριας, την κοινωνική αποδοχή, τη συναισθηματική φόρτιση κ.λπ.
- μπάνιο > τουαλέτα > βεσέ > καμπινές > μέρος > αποχωρητήριο > αφοδευτήριο > καλλιόπη

